

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.5](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.5)

УДК 336.143.21

В. Ф. Піхоцький,

д. е. н., професор, начальник Територіального управління Рахункової палати по Львівській, Волинській та Тернопільській областях (у м. Львів)

ORCID ID: 0000-0002-3721-3830

О. М. Піхоцька,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів Національного університету "Львівська політехніка"

ORCID ID: 0000-0002-1916-4510

ФОРМУВАННЯ НАДХОДЖЕНЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

V. Pikhotskyi

Doctor of Economic Sciences, Professor, Honored Economist of Ukraine, Head of Territorial Administration Accounting Chamber of Ukraine in Lviv, Volyn, Ternopil regions (in the city of Lviv)

O. Pikhotska

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance National University "Lviv Polytechnic"

FORMATION OF REVENUES AND USE OF FUNDS OF THE SPECIAL FUND OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE

У статті розглядаються законодавчий підхід та наукові погляди учених щодо трактування спеціального фонду бюджету як складової державного бюджету України. Визначено, що необхідність формування спеціального фонду державного бюджету обумовлена потребою законодавчого упорядкування джерел фінансування конкретно визначених видатків, забезпечення прозорості бюджетних потоків, збільшення обсягів бюджетних коштів та величини ресурсів бюджетних установ, які контролюються державою. Досліджено, що головними джерелами є формування спеціального фонду Державного бюджету України є акцизний податок з вироблених в Україні та ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів, ввізне мита на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них, а також власні надходження бюджетних установ. Проведено аналіз стану використання коштів спеціального фонду державного бюджету України одержувачами та розпорядниками бюджетних коштів. Виявлено, що надходження до спеціального фонду державного бюджету є одним з головних джерел здійснення видатків на забезпечення діяльності органів державного управління. Високі темпи зростання обсягів спеціального фонду спостерігаємо у сфері соціальний захист та соціальне забезпечення, громадський порядок, безпека та судова влада та економічна діяльність.

Результати дослідження засвідчують, що в умовах дефіциту коштів загального фонду державного бюджету для здійснення запланованих видатків поточної діяльності та розвитку органів державного управління кошти спеціального фонду залишаються додатковим джерелом покриття наявного дефіциту.

Узагальнено проблеми джерел формування спеціального фонду державного бюджету України та визначено напрями розвитку джерел формування надходжень та ефективності використання коштів фонду.

The article considers the legislative approach and scientific views of scientists on the interpretation of the special budget fund as a component of Ukrainian state budget. It is determined that the need to form a special fund of the state budget is due to the need to legislate sources of funding for specific expenditures, ensuring transparency of a budget flows, increasing budget funds and the resources of budgetary institutions controlled by the state. It is investigated that the main sources are the formation of a special fund of the State Budget of Ukraine is the excise tax on fuel and vehicles produced in Ukraine and imported into the customs territory of Ukraine, import duties on petroleum products and vehicles and tires, as well as own revenues. The analysis of the state of use of funds of the special fund of the state budget of Ukraine by recipients and managers of budgetary funds is carried out. It was found that revenues to the special fund of the state budget are one of the main sources of expenditures for the activities of public administration. High growth rates of the special fund are observed in the field of social protection and social security, public order, security and the judiciary, and economic activity. The need to improve the implemented system of financing measures for the development of road transport infrastructure at the expense of the state road fund, which will improve the transport and operational condition of public roads of state and local importance. Thus, the special budget fund was created as an important step towards increasing transparency in the use of public funds, in particular to improve the reporting of public funds, which were previously directed to numerous extra-budgetary funds.

The results of the study show that in conditions of deficit of the general fund of the state budget for the implementation of the planned expenditures of current activities and development of public administration funds of the special fund remain an additional source of covering the existing deficit. The problems of sources formation of the special fund of the state budget of Ukraine are generalized and the directions of sources development of receipts formation and efficiency of means fund use are defined.

Ключові слова: *доходи бюджету; спеціальний фонд бюджету; доходи спеціального фонду державного бюджету; видатки спеціального фонду державного бюджету; власні надходження бюджетних установ.*

Key words: *budget revenues; special budget fund; revenues of the special fund of the state budget; expenditures of the special fund of the state budget; own revenues of budgetary institutions.*

Постановка проблеми. Реформування економіки України обумовило необхідність удосконалення нормативно-законодавчої бази з метою систематизації та удосконалення процесу формування та ефективного використання бюджетних ресурсів, підвищення прозорості у використанні державних коштів. Важливим кроком на даному шляху стало створення спеціального фонду державного бюджету України. Поділ бюджетних коштів на загальний і спеціальний фонди вперше з'явився у 2000 році. Причиною стало запровадження казначейського обліку та посилення контролю за використанням коштів бюджетних установ, які не фінансувалися бюджетом. Зі створенням спеціального фонду бюджету до його складу почали зараховуватися позабюджетні цільові фонди, зокрема Фонд соціального страхування, Фонд зайнятості населення тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих напрямів формування спеціального фонду присвячені праці таких вчених, як О. Василик, В. Дем'янишин, О. Кириленко, Н. Нечипорук, Ю. Пасічник, К. Павлюк, С. Свірко, В. Чепенко В., В. Федосов, С. Юрій та інші. Незважаючи на значний науковий доробок науковців, питання щодо особливостей формування спеціального фонду державного бюджету, джерел його формування та напрямів використання залишаються остаточно не вирішеними, що й зумовлює актуальність та практичну значущість вибраної теми дослідження.

Мета статті. Метою статті є дослідження теоретичних та практичних засад формування спеціального фонду Державного бюджету України, розвитку джерел формування надходжень та ефективності використання коштів фонду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спеціальний фонд у складі державного бюджету України вперше запроваджений у 2000 році на основі Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 № 2456. На сьогодні Бюджетний кодекс є єдиним нормативним документом, який забезпечує правову базу для формування спеціального фонду бюджету. Обсяг спеціального фонду державного бюджету, взаємозв'язок між джерелами надходження і напрямками використання коштів щорічно затверджується законом про Державний бюджет України.

Бюджетним кодексом визначено, що складовими частинами бюджету є загальний і спеціальний фонд. Визначення дефініції “спеціальний фонд бюджету” в українському законодавстві немає. В економічній літературі спеціальний фонд трактується як “...класичний випадок закріплення джерела доходів за статтею видатків, за якого певні види доходів призначаються на фінансування певних видів видатків” [2], “...грошові кошти, що є в розпорядженні держави і мають цільове призначення” [3, с.602], “...кошти, що надходять з конкретною метою і використовують на відповідні витрати за рахунок цих надходжень” [4, с.131].

Таким чином, спеціальний фонд бюджету, на відміну від загального, має формуватися з конкретно визначених джерел надходжень і використовуватися на фінансування конкретно визначених цілей. Передача коштів між загальним та спеціальним фондами дозволяється тільки в межах бюджетних призначень шляхом внесення змін до закону про Державний бюджет України.

Статтею 13 Бюджетного кодексу України спеціальний фонд визначено однією із складових бюджету. До спеціального фонду віднесено:

- доходи бюджету, які мають цільове спрямування, у т.ч. власні надходження бюджетних установ;
- видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у т.ч. власних надходжень бюджетних установ);
- кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів із бюджету, що здійснюються а рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету);
- фінансування спеціального фонду державного бюджету.

Розглянемо основні показники, які характеризують формування доходів спеціального фонду державного бюджету України (таблиця 1).

Таблиця 1.
Обсяги надходжень спеціального фонду державного бюджету України за 2017-2019 роки

Статті доходів спеціального фонду	2017		2018		2019		відхилення 2019/2017 млн. грн.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Доходи, усього у т.ч.	95 036,5	100	94 499,5	100	118 511,5	100	+23 475,0
Податкові надходження	21 506,7	22,6	37 249,5	39,4	62 254,7	52,5	+40 748,0
Неподаткові надходження:	41 184,6	43,3	54 282,4	57,5	52 499,5	44,3	+11 314,4
- доходи від власності та підприємницької діяльності	7,3	0,0	1 301,4	1,4	481,4	0,4	+474,1
- адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	4 482,7	4,7	5 652,8	6,0	4 580,8	3,9	+98,1
- інші неподаткові надходження	989,5	1,0	629,0	0,7	1 242,4	1,0	+251,9
- власні надходження бюджетних установ	35 705,1	37,6	46 699,2	49,4	46 194,9	39,0	+10 489,8
Доходи від операцій з капіталом:	182,0	0,2	573,2	0,6	76,0	0,1	-106,0
- надходження від реалізації державних запасів товарів	182,0	0,2	573,2	0,6	76,0	0,1	-106,0
Надходження в рамках програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	243,5	0,3	304,6	0,3	-	-	-243,5
Цільові фонди:	29 847,1	31,4	187,5	0,2	1 770,8	1,5	-28 076,3
- надходження до Фонду соц. захисту інвалідів	179,9	0,2	187,4	0,2	210,5	0,2	+30,1
- надходження до цільового фонду для забезпечення оборони і безпеки держави	29 667,2	31,2	0,1	0	1 560,3	1,3	-28 106,9
Офіційні трансферти	2 072,6	2,2	1 902,3	2,0	1 910,5	1,6	-162,1

Джерело: побудовано авторами за даними [6]

За інформацією Державної казначейської служби України про виконання державного бюджету України до спеціального фонду державного бюджету у 2019 році поступило доходів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) в сумі 118 511, 5 млн. грн., що становить 11,9% обсягу загальної суми доходів державного бюджету, у 2018 році – 10,2%. Станом на 01.10.2020 року до спеціального фонду державного бюджету надійшло 109 730,4 млн. грн., або 14,3% від загальної суми доходів.

Отже частка доходів, яка має цільове призначення і використовується на конкретні цілі, залишається низькою, однак за останні роки має тенденцію до зростання.

Спеціальний фонд сформований за рахунок двох основних джерел: цільових податкових та неподаткових надходжень. Їх частка у доходах спеціального фонду у 2017 році сукупно склала 65,9%, у 2018 році – 96,9%, у 2019 - 96,8%.

У 2019 році до спеціального фонду державного бюджету України поступило 62 254,7 млн. грн. податкових надходжень, що на 40748,0 млн. грн. більше ніж у 2017 році або на 29,9 %, у тому числі:

- акцизний податок з вироблених в Україні пального і транспортних засобів (8174,2 млн. грн.), а також акцизний податок із ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів (43134,8 млн. грн.), частка яких склала 82,4%;

- ввізне мито на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них – 7077,4 млн. грн. (11,4%);

- податок на додану вартість з ввезених на митну територію України транспортних засобів - 2372, 0 млн. грн. (3,8%);

- екологічний податок, що справляється за утворення радіоактивних відходів та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк – 1071,7 млн. грн. (1,7%);

- рентна плати за використання інших природних ресурсів – 424,4 млн. грн. (0,7%).

Неподаткові надходження, які мають цільове спрямування, у структурі доходів спеціального фонду державного бюджету у 2017 році становили 43,3%, у 2018 році – 57,5%, у 2019 – 44,3%.

Важливою складовою неподаткових надходжень спеціального фонду бюджету є власні надходження бюджетних установ (у т. ч. наукових установ Національної академії наук України й галузевих академій наук), які утримуються за рахунок коштів державного бюджету, у т. ч. орендна плата за користування військовим майном, майном Національної академії наук України і галузевих академій наук, 50 % орендної плати за користування іншим майном, що належить бюджетним установам, які утримуються за кошти державного бюджету.

У цілому в Україні спостерігається позитивна динаміка обсягів власних надходжень бюджетних установ у спеціальному фонді державного бюджету. За рахунок названого джерела у 2017 році сформовано 37,6% доходів спеціального фонду бюджету, у 2018 році – 49,4%, у 2019 році – 39,0%.

За своєю сутністю власні надходження бюджетних установ є "...економічними відносинами, пов'язаними з розподілом і перерозподілом основного централізованого фонду грошових коштів держави шляхом мобілізації фінансових ресурсів за допомогою надання платних послуг, отримання добровільних та інших надходжень, зарахування їх на рахунки бюджету й спрямування на цілі, передбачені бюджетом і кошторисами" [5, с.49].

Доходи бюджету включають власні надходження бюджетних установ, які складаються із надходжень від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, а також інші джерела власних надходжень бюджетних установ. Зазначене передбачено і нормами частини третьої ст. 29 Бюджетного кодексу України.

Перелік власних надходжень бюджетних установ, а також напрями й умови використання одержаних надходжень визначені Бюджетним кодексом України, поданий у таблицях 2, 3.

Таблиця 2.

Джерела формування власних надходжень бюджетних установ

групи	підгрупи
I група надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством	1. плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю
	2. надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності
	3. плата за оренду майна бюджетних установ
	4. надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна)
II група інші джерела власних надходжень бюджетних установ	1. благодійні внески, гранти та дарунки
	2. кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у т.ч. заходів з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщених на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб
	3. кошти, що отримують вищі та професійно-технічні навчальні заклади від розміщення на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, якщо таким закладам законом надано відповідне право; кошти, що отримують державні і комунальні вищі навчальні заклади, наукові установи та заклади культури як відсотки, нараховані на залишок коштів на поточних рахунках, відкритих у банках державного сектору для розміщення власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти
	4. кошти, отримані від реалізації майнових прав на фільми, вихідні матеріали фільмів та фільмокопій, створені за бюджетні кошти за державним замовленням або на умовах фінансової підтримки

Джерело: складено авторами на основі [1]

Таблиця 3.
Напрями використання власних надходжень бюджетних установ

Напрями використання власних надходжень бюджетних установ	Джерела власних надходжень
здійснення витрат, пов'язаних з організацією та наданням послуг, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	група 1, підгрупа 1
організація додаткової діяльності бюджетних установ	група 1, підгрупа 2
утримання, ремонт та придбання майна бюджетних установ	група 1, підгрупа 3
проведення ремонту, модернізацію чи придбання нових необоротних активів та матеріальних цінностей, покриття витрат, пов'язаних з організацією збирання і транспортування відходів і брухту на приймальні пункти	група 1, підгрупа 4
господарські потреби бюджетних установ, включаючи оплату комунальних послуг і енергоносіїв	група 1, підгрупа 2, 4
організація основної діяльності бюджетних установ	група 2, підгрупа 1, 3, 4
виконання відповідних цільових заходів	група 2, підгрупа 1, 2, 3, 4

Джерело: складено авторами на основі [1]

Серед джерел формування спеціального фонду є такі:

- надходження від реалізації державних запасів товарів;
- надходження в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- надходження до Фонду соціального захисту інвалідів;
- надходження до цільового фонду для забезпечення оборони і безпеки держави (конфісковані кошти та кошти, отримані від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення);
- офіційні трансферти.

Кошти спеціального фонду використовуються у межах сум, що фактично надійшли до нього на певну мету. Залишки невикористаних коштів на рахунках спеціального фонду на кінець бюджетного періоду Державною казначейською службою України зберігаються і направляються на покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення. Якщо у наступному бюджетному році при плануванні показників бюджету відсутні джерела для формування спеціального фонду, то невикористані кошти спеціального фонду перераховуються до загального фонду бюджету

Отримані до спеціального фонду державного бюджету України кошти спрямовуються на реалізацію програм та заходів, визначених Бюджетним кодексом.

Показники спеціального фонду отримувачів бюджетних коштів загальнодержавного значення за 2017-2019 роки характеризуються даними таблиці 4.

Таблиця 4
Обсяги видатків спеціального фонду державного бюджету України за 2017-2019 роки

Статті видатків	2017		2018		2019		відхилення 2019/2017 млн. грн.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Видатки, усього у т.ч.	81 931,7	100	101 685,7	100	122 156,8	100	+40 225,1
Загальнодержавні функції	3 578,6	4,4	7 414,5	7,3	4 909,9	4,0	+1 331,3
Оборона	10 045,3	12,3	13 657,4	13,4	5 331,7	4,4	-4 713,6
Громадський порядок, безпека та судова влада	11 303,9	13,8	16 029,7	15,7	24 270,5	19,9	+12 966,6
Економічна діяльність	28 465,2	34,7	28 243,0	27,8	41 941,5	34,3	+13 476,3
Охорона навколишнього природного середовища	876,3	1,1	1 368,0	1,3	1 058,7	0,9	+182,4
Житлово-комунальне господарство	16,9	0,0	107,4	0,1	108,0	0,1	+91,1
Охорона здоров'я	1 522,4	1,9	2 974,8	2,9	1 930,6	1,6	+408,2
Духовний та фізичний розвиток	274,7	0,3	162,0	0,2	311,3	0,2	+36,6
Освіта	13 899,2	16,9	15 206,2	15,0	17 837,5	14,6	+3 938,3
Соціальний захист та соціальне забезпечення	624,8	0,8	2 615,8	2,6	8 510,4	7,0	+7 885,6
Міжбюджетні трансферти	11 324,4	13,8	13 907,0	13,7	15 946,7	13,0	+4 622,3

Джерело: побудовано авторами за даними [6]

У цілому в Україні спостерігається позитивна динаміка обсягів видатків спеціального фонду державного бюджету. Як свідчать наведені дані, обсяги видатків розпорядників та отримувачів бюджетних коштів за рахунок коштів спеціального фонду зросли майже на 50% з 81 931,7 до 122 156,8 млн. грн. Високі темпи збільшення обсягів спеціального фонду спостерігаємо у сфері соціальний захист та соціальне забезпечення (12,6 разів), громадський порядок, безпека та судова влада (у 2 рази) та економічна діяльність (0,5 рази).

Зменшення питомої ваги спеціального фонду є характерним для більшості сфер діяльності держави, особливо пов'язаної із виконанням загальнодержавних функцій (4,4% у 2017р., 73% у 2018р., 4,0 – 2019р.), на оборону країни (з 12,3% у 2017 р. до 4,4% у 2019р.).

Державний бюджет в Україні формується із загального і спеціального фондів. Із загального фонду фінансуються видатки, призначені для виконання державою загальних функцій (надання освітніх і медичних послуг, соціального захисту, оборони і т. д.). У ці ж сфери перерозподіляють і кошти спеціального фонду, але з однією суттєвою відмінністю – вони мають конкретні, чітко визначені джерела наповнення і напрями використання. Наприклад, у 2018 році для фінансування дорожньої галузі у складі спеціального фонду державного бюджету створено державний дорожній фонд.

Джерелами формування державного дорожнього фонду визначено: акцизний податок з вироблених в Україні та ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів; плату за проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні; ввізне мито на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них; кредити (позики), що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів; плату за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування державного значення; інші надходження, передбачені державним бюджетом України [1].

З 2018 року передбачено щорічне збільшення наповнення державного дорожнього фонду за рахунок акцизного податку з вироблених в Україні та ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів, ввізного мита на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них. Зокрема, у 2018 році до державного дорожнього фонду зараховувалося 50% цих надходжень, у 2019 році – 75%, у 2020 році – 100%. А кошти від розмитнення ввезених на територію України в період з 1 січня 2015 року до 25 листопада 2018 року транспортних засобів стали джерелом фінансування дефіциту коштів Пенсійного фонду.

У 2020-2022 роках буде продовжено реалізацію впровадженої системи фінансування заходів з розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури за рахунок державного дорожнього фонду, що дасть змогу покращити транспортно-експлуатаційний стан автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення [8].

У багатьох західних країнах фінансування видатків на соціальний захист та соціальне страхування здійснюються за рахунок надходжень від податків на доходи фізичних осіб. Така модель є раціональною і обґрунтованою, “оскільки дозволяє зблизити адресатів соціальних послуг та групи осіб, які несуть податкове навантаження. Структуризація загального фонду дозволила б сформувати чітку прив'язку обсягу державних послуг та благ до рівня структури податкового навантаження на економіку. За такої моделі громадяни матимуть чітке уявлення про те, куди йдуть їхні податки, і, відповідно, більш свідомо ставитимуться до питань оподаткування” [9].

Таким чином, спеціальний фонд бюджету створений як важливий крок до підвищення прозорості у використанні державних коштів, зокрема з метою поліпшення звітності за державні кошти, які раніше спрямовувалися до численних позабюджетних фондів.

Висновки з проведеного дослідження. Результати дослідження засвідчують, що в умовах дефіциту коштів загального фонду державного бюджету для здійснення запланованих видатків поточної діяльності та розвитку органів державного управління кошти спеціального фонду залишаються додатковим джерелом покриття наявного дефіциту.

Необхідність формування спеціального фонду державного бюджету обумовлена потребою законодавчого упорядкування джерел фінансування конкретно визначених видатків, забезпечення прозорості бюджетних потоків, збільшення обсягів бюджетних коштів та величини ресурсів бюджетних установ, які контролюються державою. Нормативно-правові акти, які регламентують питання одержання надходжень і використання коштів спеціального фонду державного бюджету, є недосконалими, неповними та суперечливими.

Динаміка обсягів спеціального фонду державного бюджету України є позитивною, однак питома вага цього фонду у загальній сумі доходів коливається в межах 10%. Важливою складовою доходів спеціального фонду бюджету є податкові надходження та власні надходження бюджетних установ, які утримуються за рахунок державного бюджету. Частка надходжень загальнодержавних податків і зборів у 2019 році порівняно із 2017 зросла майже вдвічі, частка власних надходжень у спеціальному фонді характеризується від'ємною динамікою. Це свідчить про наявні недоліки й проблеми у вирішенні цих питань. Механізм використання значної частини надходжень бюджетних установ від платних послуг визначається цими установами на власний розсуд, що не сприяє дотриманню норм бюджетного законодавства та не забезпечує результативного і продуктивного використання надходжень спеціального фонду.

Постійне збільшення у спеціальному фонді частки загальнодержавних доходів та їх спрямування на цільові видатки зменшує ресурсну частину загального фонду державного бюджету, а також послаблює контроль виконання запланованих надходжень і бюджетних програм. Тому, спеціальний фонд втрачає своє

головне призначення в частині залучення власних надходжень бюджетних установ, адже він створювався з метою обрахування й посилення цільового використання позабюджетних коштів цих установ.

Надходження до спеціального фонду державного бюджету є одним з головних джерел здійснення видатків на забезпечення діяльності органів державного управління. Обсяги видатків за рахунок коштів спеціального фонду зросли на майже на 50%. Високі темпи зростання обсягів спеціального фонду спостерігаємо у сфері соціального захист та соціальне забезпечення, громадський порядок, безпека та судова влада та економічна діяльність.

Для підвищення ефективності функціонування спеціального фонду державного бюджету необхідно:

- на законодавчому рівні закріпити джерела формування доходів спеціального фонду, що сприятиме стабільності його функціонування в бюджетах різного рівня;
- забезпечити обґрунтоване і прозоре планування надходжень спеціального фонду, що є основною причиною нестабільності й недовиконання доходів цього фонду;
- розпорядникам та отримувачам бюджетних коштів забезпечити результативне і продуктивне використання надходжень спеціального фонду.

Література.

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 8 липня 2010 року URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.11.2020)
2. Чепенко В., Серск В. Використання спеціальних фондів в Україні. URL.: <http://fisco-id.com/?module=an&action=preview&id=45> (дата звернення: 20.11.2020)
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. – 714 с.
4. Нечипорук Н. Спеціальний фонд бюджетних установ: планування і формування / Н. Нечипорук // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 6. – С. 131-134.
5. Дем'янишин В.В. Джерела формування спеціального фонду бюджетних установ: сучасні реалії, проблеми і перспективи / Дем'янишин В.В. // Наукові записки [Національного університету “Острозька академія”]. Серія: “Економіка”. – 2011. – Випуск 17. – С. 40-54. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_17_7 (дата звернення: 20.11.2020)
6. Державна казначейська служба України. Звітність URL.: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 20.11.2020)
7. Спецфонд бюджету: коротко про головне – Ціна держави. URL.: <https://cost.ua/690-special-fund/> (дата звернення: 20.11.2020)
8. Бюджетна декларація на 2020-2022 роки. URL.: <http://nizhyn-budget.org/static/file/budzetna-deklaracia-na-2020-2022-roki.pdf> (дата звернення: 20.11.2020)
9. Вносимо зміни до кошторису: особливості упорядкування спеціального фонду URL.: <http://parusconsultant.com/?doc=099170E469> (дата звернення: 20.11.2020)

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Budget Code of Ukraine”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 20 Nov 2020)
2. Chepenko, V. and Sersk, V. (2001), “The use of special funds in Ukraine”, available at: <http://fisco-id.com/?module=an&action=preview&id=45> (Accessed 20 Nov 2020)
3. Zagorodniy, A.G. and Voznyuk, G.L. (2005), *Finansovo-ekonomichnyj slovnyk* [Financial and economic dictionary], *Lviv Polytechnic National University Publishing House*, L'viv, Ukraine.
4. Nechiporuk, N. (2010), “Special fund of budgetary institutions: planning and formation”, *Economic analysis*, vol. 6, pp. 131-134.
5. Demyanishin, V.V. (2011), “Sources of formation of the special fund of budgetary institutions: modern realities, problems and prospects”, *Scientific notes [National University “Ostroh Academy”]. Series: “Economics”*, vol. 17, pp. 40-54, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_17_7 (Accessed 20 Nov 2020)
6. State Treasury Service of Ukraine (2020), “Reporting”, available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>. (Accessed 20 Nov 2020)
7. Special fund (2019), “Special budget fund: briefly about the main thing - the price of the state”, available at: <https://cost.ua/690-special-fund/> (Accessed 20 Nov 2020)
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), “Budget Declaration for 2020-2022”, available at: <http://nizhyn-budget.org/static/file/budzetna-deklaracia-na-2020-2022-roki.pdf> (Accessed 20 Nov 2020)
9. Ministry of economic development and trade of Ukraine (2014), “We make changes to the estimate: features of arrangement of the special fund”, available at: <http://parusconsultant.com/?doc=099170E469> (Accessed 20 Nov 2020)

Стаття надійшла до редакції 09.12.2020 р.